

«Қ.Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті»

АҚ колледжі

Директордың оқу-ісі жөніндегі брынбасары

Сурағанов
Сурағанов К. К

" 20 " 12 2024 ж

ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАР ЖИНАҒЫ
Әдістемелік құрал

Астана 2024 ж

Қ.Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті » АҚ колледжі оқу-әдістемелік кеңесінің отырысында қаралды, 2024 жылғы 25 желтоқсан №3 хаттама.

Рецензенттер:

Бахтиярова Маржан Тельмайқызы - арнайы пәндер оқытушысы, педагог-сарапшы

Исанов Н.Д. – арнайы пәндер оқытушысы

Әзірлеуші: Асқарұлы Н., дене шынықтыру пәнінің оқытушысы

Бұл жинақ білім алушылардың белсенділігін арттыру, олардың денсаулығын нығайту, ойлау қабілетін дамыту және ұлттық құндылықтарды сақтау мақсатында қолданатын ұлттық ойындар жиынтығын қамтиды. Әдістемелік құрал колледж оқытушылары мен «Дене тәрбиесі және спорт» мамандығы студенттеріне арналған.

Мазмұны

Кіріспе.....	4
1. Ұлттық ойындардың тәрбиелік мәні және оқу-тәрбие үдерісіндегі рөлі.....	5
2. Дене шынықтыру, ойын арқылы ойлау қабілетін дамыту.....	6
3. Қазақтың ұлттық ойындары және олардың сипаттамасы.....	7
4. Қорытынды.....	14
5. Пайдаланған әдебиеттер.....	15

Кіріспе

Қоғамымыздың іргетасын нығайту үшін бүгінгі жастарға үлгілі, өнегелі тәрбие беру - қазіргі міндеттердің бірі. Білім алушыда жалпы адамзаттық құндылықтар мен адамның айналадағы дүниемен жеке тұлғалық қатынасын (этикалық, эстетикалық, адамгершілік тұрғысынан) тәрбиелеу мақсатында халқымыздың мәдени рухани мұрасының, салт-дәстүрінің озық үлгілерін оның бойына дарыту арқылы жүзеге асыруға болады. Жас ұрпақ өз халқының мәдениетімен, асыл мұраларымен ұлттық әдебиеттер арқылы танысып келеді. Халық ойынды тәрбие құралы деп таныған. Ойынды сабақта қолдану білім алушылардың ой-өрісін жетілдірумен бірге, өз халқының асыл мұраларын бойына сіңіріп, кейінгі ұрпаққа жеткізе білу құралы. Бірақ оны жүргізуге арналған нақты әдістемелік құралдар жоқтың қасы. Осы әдістемелік құралда ұлттық ойындар туралы келтірілген.

Халық педагогикасының адам, отбасы, өскелең жас ұрпақты тәрбиелеу туралы арман-мақсаттарын, орныққан пікірлерін, ұсыныстарын көрсететін педагогикалық идеялар мен салт-дәстүрлері өткен мен қазіргінің арасындағы байланысты көрсетеді. Бабаларымыздың асыл қазыналарына деген көзқарасын құрметтеуге сөз әсемдігін сезінуге үйретеді. Батылдыққа, өжеттікке тәрбиелейді.

Халқымыздың ұлы перзенттерінің бірі, аса көрнекті жазушы М.Әуезов: «Біздің халқымыздың өмір кешкен ұзақ жылдарында өздері қызықтаған алуан өнері бар ғой. Ойын деген менің түсінуімше көңіл көтеру, жұрттың көзін қуантып, көңілін шаттандыру ғана емес, ойынның өзінше бір ерекше мағыналары болған», - деп тегіннен тегін айтпаса керек. Одан кейінгі кезеңде қазақ халқының бай этнографиялық материалдарын жинақтаған және оның ішінде ұлт ойынының тәрбиелік маңызы туралы пікір айтқандар К.А.Покровский, А.И.Ивановский, Н.И.Гродеков, Е.А.Алекторов, Ә.Диваев, А.Левшин, Н.Пантусов, Ф.Лазаревский, П.П.Пашин, Г.С.Запьяжский, А.Шиле, А.Харунзин, А.Горячкин, П.Ходыров, Е.Букин, О.Әлжанов, т.б. болды делінген.

Ойын дегеніміз – адамның ақыл-ойын дамытатын, қызықтыра отырып ойдан-ойға жетелейтін, тынысы кең, алысқа меңзейтін, қиял мен қанат бітіретін ғажайып нәрсе.

Ұлы педагог В.И.Сухомлинский: «Ойынсыз, музыкасыз, ертегісіз, творчествосыз, фантазиясыз толық мәніндегі ақыл-ой тәрбиесі болмайды», - дейді. Демек, шәкірттің ақыл-ойы, парасаты ұлттық салт-сананы сіңіру арқылы баии түседі.

Оқу үрдісінде ұлттық ойын элементтерін пайдалану сабақтың тақырыбы мен мазмұнына сай алынады. Сонда ғана оның танымдық, тәрбиелік маңызы арта түседі.

1. Ұлттық ойындардың тәрбиелік мәні және оқу-тәрбие үдерісіндегі рөлі

Оқу-тәрбие үдерісіндегі ұлттық ойындардың рөлі ерекше маңызды. Олар балалар мен жастардың физикалық, ақыл-ойлық және әлеуметтік дамуына ықпал етіп, білім алу мен тәрбие беру үдерісін тиімді әрі қызықты етеді. Ұлттық ойындардың оқу-тәрбие үдерісіндегі рөлін мынадай тұрғыда қарастыруға болады:

1. Физикалық тәрбиені дамыту

Ұлттық ойындар дене шынықтыруды, қозғалыс дағдыларын жетілдіруге арналған. Олар балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын нығайтуға, күш-қуатын арттыруға көмектеседі. Мысалы, "Тоғызқұмалақ", "Қазақша күрес", "Арқан тартыс" сияқты ойындар физикалық белсенділікті арттырып, балалардың бойында шыдамдылық пен төзімділік қалыптастырады.

2. Әлеуметтік дағдыларды дамыту

Ұлттық ойындар топтық немесе командалық сипатқа ие болуы мүмкін, бұл балалар мен жастарға ортақ мақсатқа ұмтылу, бір-бірімен ынтымақтаса жұмыс істеу, сыйластық пен жауапкершілік сезімін дамытуға көмектеседі. Ойнау барысында балалар бір-бірімен қарым-қатынас жасап, әлеуметтік дағдыларды игереді.

3. Ақыл-ой мен шығармашылықты дамыту

Кейбір ұлттық ойындар логикалық ойлауды талап етеді, бұл балалардың интеллектін дамытады. Мысалы, "Алтыбақан", "Тоғызқұмалақ" сияқты ойындар, балалардың ойлау қабілетін, ептілігін, стратегия құра білу дағдыларын жетілдіреді. Сонымен қатар, ұлттық ойындар шығармашылықты дамытуға, шешім қабылдауды жақсартуға көмектеседі.

4. Моральдық-этикалық құндылықтарды қалыптастыру

Ұлттық ойындарда әділдік, өзара көмек, құрмет көрсету, шыдамдылық сияқты адамгершілік құндылықтар үлкен мәнге ие. Балалар мен жастар осы құндылықтарды ойын барысында үйреніп, өмірде қолдануға дағдыланады. Бұл, өз кезегінде, олардың тәрбие алуына, қоғамда дұрыс қарым-қатынас орнатуына әсер етеді.

5. Ұлттық мәдениетке деген қызығушылықты арттыру

Ұлттық ойындар арқылы балалар қазақ халқының мәдениетін, дәстүрлерін, тарихын тереңірек түсінеді. Бұл ойындар арқылы ұрпақтар арасында мәдени байланысты сақтау және ұлттық бірегейлікті нығайту мүмкіндігі туады. Сонымен қатар, ұлттық ойындар мектептерде, балабақшаларда және басқа да оқу орындарында мәдени құндылықтарды насихаттауға ықпал етеді.

6. Оқу процесін жеңілдету және қызықты ету

Ұлттық ойындар оқу-тәрбие үдерісін қызықты етіп, балалардың оқу мотивациясын арттырады. Олар ойын арқылы білім алады, өздеріне жаңа

дағдылар үйренеді. Ұлттық ойындарды оқу үдерісіне енгізу, балалардың оқуға деген ынтасын арттырып, қиын тапсырмаларды жеңіл әрі қызықты етіп орындауға мүмкіндік береді.

7. Психологиялық дамуды қолдау

Ұлттық ойындар балалардың эмоциялық жағдайын жақсартады, оларды қуантады және психологиялық тұрғыдан демалдырады. Бұл, өз кезегінде, оқу-тәрбие процесіндегі стресс деңгейін төмендетеді және балалардың оқу процесіне көбірек көңіл бөлуіне ықпал етеді.

2. Дене шынықтыру, ойын арқылы ойлау қабілетін дамыту

Дене шынықтыру және ойын арқылы ойлау қабілетін дамыту — бұл балалар мен жастардың жан-жақты дамуы үшін маңызды аспект. Дене шынықтыру сабақтарында және ұлттық ойындарда дене белсенділігін арттыру, сонымен қатар ойлау қабілетін жетілдіру үдерістері бір-бірімен тығыз байланысты. Мұндай әрекеттер тек денені емес, ақыл-ойды да белсенді түрде дамытуға ықпал етеді.

Дене шынықтыру және ойындар арқылы ойлау қабілетін дамыту жолдары:

Логикалық ойындар Оқу барысында дене шынықтыру сабақтарында логикалық ойлау мен стратегиялық жоспарлау дағдыларын дамыту үшін түрлі ұлттық ойындарды қолдануға болады. Мысалы, "Тоғызқұмалақ" ойынында балалар тек физикалық күш емес, ақыл-ой мен стратегиялық ойлауды да қолданады. Бұл ойын ойлау қабілетін жақсартып, математикалық логика мен стратегияны дамытуға көмектеседі.

Шапшаңдық пен ептілікті дамыту Дене шынықтыру жаттығуларында балалар жылдамдықты, ептілікті, дәлдікті үйренеді. Мысалы, "Көкпар" немесе "Арқан тарту" сияқты ұлттық ойындар балалардың дене шынықтыру деңгейін арттырып қана қоймай, олардың шапшаң ойлау және шешім қабылдау қабілеттерін де дамытады. Бұл ойындардағы әр қадам, әр қозғалыс баланың ойлау жылдамдығы мен стратегиялық шешім қабылдау дағдыларын жетілдіреді.

Қозғалыс және көп міндетті орындау Ойындар мен жаттығулар барысында балалар бірнеше міндетті қатар орындауға үйренеді. Мысалы, "Сақина салу", "Теңізге шыққан", "Тайып кетпе", сияқты ойындар баланың денесін қозғалтумен бірге, оның көп тапсырманы орындау қабілетін дамытады. Бұл ойындар ойлау қабілетінің кеңеюіне, бір уақытта бірнеше элементке назар аударып, дұрыс шешімдер қабылдауға үйретеді.

Шешім қабылдауды үйрету Ойындар барысында балалар әртүрлі жағдайларға тап болады, онда тез және дұрыс шешімдер қабылдауды талап етеді. Мысалы, "Қазақша күрес" немесе "Жамбы ату" сияқты ойындарда баланың реакциясы, стратегиясы, қарсыласын бағалау қабілеті дамиды. Әр әрекет өз кезегінде ойлау қабілетін тереңдетіп, жауапкершілік сезімін арттырады.

Жағдайды бағалау және жоспарлау "Бақылаушының ойы", "Жалпы салт-дәстүрлер", және басқа да ойындарда бала ойынның басталуына дейін жағдайды жақсылап талдап, жоспар жасайды. Бұл ойлау қабілетінің дамуына әсер етеді, себебі бала алдын ала жоспар құрып, болашақ қадамдарын ойластырып, оларды жүзеге асыруға тырысады.

Эмоционалдық және когнитивті үйлесімділік Ойындар, әсіресе дене шынықтыру жаттығуларымен үйлескенде, балалардың эмоциялық және когнитивті тұрғыдан үйлесімді дамуына ықпал етеді. Денеге физикалық жүктеме түсірген кезде, ми мен жүйке жүйесі де белсендіріледі, сондықтан балалар эмоцияларын дұрыс басқаруды үйреніп, ойлау қабілеті жақсарады. Ойындар барысында баланың көңіл-күйі мен эмоционалдық жағдайы өзгеріп, бұл жағдайлар ойлау процесіне де әсер етеді.

Координация мен ойлау жылдамдығын жақсарту Ойындар мен дене шынықтыру жаттығуларының көбісі қозғалыс координациясын қажет етеді. Мысалы, "Арқан тарту" немесе "Шеңбер құру" сияқты ойындар балаларды тез шешім қабылдауға, жылдам әрі тиімді әрекет етуге үйретеді. Бұл әрекеттердің барлығы ойлау жылдамдығы мен ептілігін жақсарта отырып, балалардың моторикасын да дамытады.

3. Қазақтың ұлттық ойындары және олардың сипаттамасы

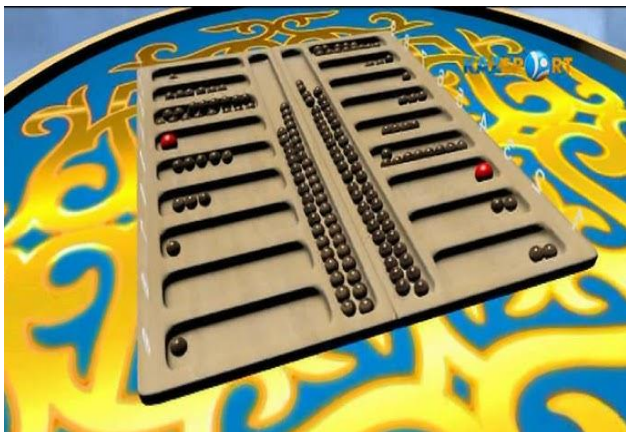
Қазақтың ұлттық ойындары – халқымыздың мәдени мұрасының бір бөлігі. Бұл ойындар ата-бабаларымыздың тұрмыс-тіршілігі мен өмір салтына сәйкес дамып, өскелең ұрпаққа тәрбиелік мәнін сақтап келеді. Ұлттық ойындар балаларды дене шынықтыруға, ақыл-ойын дамытуға, ұлттық құндылықтарды сақтауға бағытталған. Әр ойынның өз ерекшелігі бар, әрі олар жастардың бойында рухани, физикалық, моральдық қасиеттерді дамытуға үлкен үлес қосады. Міне, қазақтың кейбір ұлттық ойындарының сипаттамасы:

1. Тоғызқұмалақ

Мазмұны: Тоғызқұмалақ – қазақтың ұлттық логикалық ойыны, онда әр ойыншының тоғыз ұясы бар және әр ұяға бірнеше құмалақ қойылады. Ойынның мақсаты – қарсыластың құмалақтарын жинап алу. Ойыншылар кезекпен өз құмалақтарын қозғап, стратегиялық ой құрады. Бұл ойында ұқыптылық, есептеу қабілеті, және жақсы стратегия қажет.

Сабақта қолдануы: Тоғызқұмалақ математиканың негіздеріне қызығушылықты арттыру үшін өте қолайлы. Логикалық ойлауды, есептеу қабілеттерін және стратегиялық жоспар құруды дамытуға көмектеседі. Бұл ойынды геометрия, математика немесе логика сабағында қолдануға болады. Оқушыларды салыстырмалы түрде ойлау мен есептеулерге дағдыландырады. Мұғалім ұтымды

тәсілдер мен стратегияларды түсіндіріп, ойын барысында сыныпқа білім беру мүмкіндігін пайдалана алады.

2. Асық ойнау

Мазмұны: Асық ойнау – балалардың арасында көп таралған ойын, мұнда ойыншы асықтарды дәл ату немесе салу арқылы жеңіске жетеді. Әр ойыншы асықтарын жоғары немесе жерге атып, белгілі бір мақсаттарға жетеді. Бұл ойын ептілікті, дәлдікті және жылдамдықты қажет етеді.

Сабақта қолдануы: Асық ойнауды дене шынықтыру сабақтарында немесе физикалық жаттығуларда қолдануға болады. Ол оқушылардың қозғалыс үйлесімділігін жақсартып, дәлдік пен ептілікті дамытады. Асық ойыны ұжымдық жұмыс пен ынтымақтастықты қалыптастыруға көмектеседі. Бұл ойын балалардың моторикасын жақсартып, дене шынықтыру сабағында көңілді атмосфера қалыптастырады. Сонымен қатар, мұғалім балаларға математикалық тапсырмалар арқылы асықтарды санап шығуды тапсырса, ойынды логикамен ұштастыруға болады.

3. Қазақша күрес

Мазмұны: Қазақша күрес – екі қарсылас арасындағы күш сынасу, мұнда ойыншы өзінің қарсыласын құлатып жеңеді. Бұл спорт түрі күш, төзімділік және ептілікті талап етеді. Қарсыласын құлату үшін әртүрлі әдіс-тәсілдер қолданылады. Қазақша күрес балаларды өз денесін дұрыс пайдаланып, шыдамдылыққа тәрбиелейді.

Сабақта қолдануы: Қазақша күрес физикалық күшті дамыту үшін дене шынықтыру сабағында пайдалы. Бұл ойын оқушыларды төзімділік пен шыдамдылыққа тәрбиелейді. Қазақша күрес балаларды өздерін бақылауды үйретіп, топтағы жұмысқа қолайлы жағдайлар жасайды. Сондай-ақ, күш пен ептілікті дамыту барысында ұлттық спортқа деген қызығушылық артады. Сабақ барысында күрес әдістерін үйрету арқылы оқушылардың командалық рухын қалыптастыруға болады.

4. Теңге алу

Мазмұны: Теңге алу ойыны – ойыншылардың жерге тасталған теңгені алу әрекетінен тұрады. Ойыншы оны ең жылдам және дәл алу үшін әрекет етеді. Бұл ойын жылдамдық пен дәлдікті қажет етеді, және ойыншы ептілік пен күшті тиімді пайдалануға үйренеді.

Сабақта қолдануы: Теңге алу ойынын дене шынықтыру сабақтарында ептілікті дамыту үшін қолдануға болады. Бұл ойын оқушылардың қозғалыс үйлесімділігін жақсартады және физикалық белсенділікті арттырады. Сабақ барысында түрлі жаттығуларды пайдалану арқылы балалардың жылдамдық пен дәлдігін дамытуға болады. Сондай-ақ, ойын математикалық тапсырмалармен біріктіріліп,

геометриялық фигуралармен жұмыс жасау үшін қолданылуы мүмкін. Оқушылар үшін қызықты әрі көңілді оқу процесін ұйымдастыруға көмектеседі.

5. Көкпар

Мазмұны: Көкпар — ат үстінде ойналатын ойын, мұнда екі команда көкпарды тартып алып, өз қақпасына өткізуге тырысады. Ойыншы күшті және жылдам болуы тиіс, және атпен шапшаң қозғалуды қажет етеді. Бұл ойын батылдық пен ерлікке, командалық ынтымақтастыққа тәрбиелейді.

Сабақта қолдануы: Көкпар ойыны топтық жұмысты нығайту үшін дене шынықтыру сабақтарында қолдануға болады. Оқушыларды командалық жұмысқа тарту арқылы бірлесе еңбек ету дағдыларын дамытуға болады. Бұл ойынды спорттық жарыстар мен сауықтыру шаралары кезінде де пайдалануға болады. Ойын балаларды шыдамдылыққа, жылдамдыққа және күшті үйлестіруге үйретеді. Сонымен қатар, ойын арқылы әрбір оқушының жеке қасиеттері мен топтық динамикасы байқалып, сабаққа белсенді қатысуын арттыруға көмектеседі.

6. Арқан тарту

Мазмұны: Арқан тарту – екі команда арасында өтетін күш сынасу ойыны. Командалар арқанның екі шетін тартып, қарсыласын өз жағына өткізуге тырысады. Бұл ойын командалық ынтымақтастықты, күш пен төзімділікті қажет етеді.

Сабақта қолдануы: Арқан тарту ойыны топтық жұмысты және күшті үйлестіруді дамытуға арналған. Оқушылардың командалық рухын нығайтып, оларды бірлесе жұмыс істеуге үйретеді. Бұл ойынды дене шынықтыру сабағында немесе спорттық шараларда қолдануға болады. Арқан тарту оқушыларды шыдамдылыққа, төзімділікке және ұйымшылдыққа тәрбиелейді. Сондай-ақ, ойын оқушылардың физикалық жағдайын жақсартады және сыныптағы ынтымақтастықты күшейтеді.

7. Алтыбақан

Мазмұны: Алтыбақан — жастар арасындағы көңілді ойын, мұнда екі адам арқанға асылып, тербеліп ойнайды. Бұл ойында балалар бір-бірімен қуанып, уақыт өткізеді. Ойын тепе-теңдікті сақтауды қажет етеді және дене шынықтыруға пайдалы.

Сабақта қолдануы: Алтыбақан ойынын дене шынықтыру сабағында немесе әлеуметтік сабағында балалардың көңіл-күйін көтеру үшін қолдануға болады. Бұл ойын балалардың тепе-теңдігін сақтау қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Сабақ барысында мұғалім балаларға физикалық белсенділікті арттырып, денсаулықты нығайтуда ойынның маңыздылығын түсіндіре алады. Ойын арқылы балалар бір-бірімен қарым-қатынас жасауды үйреніп, командада жұмыс істеуге дағдыланады. Сондай-ақ, ойын позитивті көңіл-күй сыйлайды және балалардың бір-біріне деген құрметін арттырады.

8. Сақина салу

Мазмұны: Сақина салу ойынында ойыншы жерге қойылған сақинаны дәл алып шығуы керек. Әр ойыншы тек дәлдік пен жылдамдықты көрсетуі тиіс. Бұл ойын ептілік пен назарды жақсартады.

Сабақта қолдануы: Сақина салу ойынын физикалық жаттығулар мен спорттық жарыстарда қолдануға болады. Ол балалардың қол ептілігін, жылдамдығын және дәлдігін арттыруға көмектеседі. Сонымен қатар, ойын барысында бала ойынға барынша назар аударып, зейінін арттырады. Оқушылардың қозғалыс үйлесімділігін жақсартуға және қол моторикасын дамытуға мүмкіндік береді. Мұғалім балаларға осы ойын арқылы физикалық және ментальдық қабілеттерін қатар дамытуға көмек бере алады.

9. Жүгіру жарысы

Мазмұны: Жүгіру жарысы – балалар белгілі бір қашықтықты жүгіріп өтіп, бірінші жеткен жеңіске жетеді. Бұл ойында жылдамдық, төзімділік және күш қажет.

Сабақта қолдануы: Жүгіру жарысын дене шынықтыру сабақтарында қолдануға болады. Оқушылардың физикалық шыдамдылығын арттырып, олардың жылдамдығын және төзімділігін дамытуға ықпал етеді. Бұл ойынды спорттық

жарыстар кезінде де қолдануға болады, ол оқушылардың мақсатқа жетуге деген ұмтылысын арттырады. Мұғалім балаларды ынталандырып, олардың жеке нәтижелерін жақсартуға көмектеседі. Ойын арқылы оқушылар физикалық белсенділікті арттырып, денсаулықтарын нығайтады.

10. Соқыр теке

Мазмұны: Соқыр теке ойынында ойыншылар көздерін байлап, бір-бірін ұстап алуға тырысады. Бұл ойын кеңістіктік бағдарлауды және есту қабілетін дамытуға көмектеседі.

Сабақта қолдануы: Соқыр теке ойынын дене шынықтыру сабақтарында немесе шығармашылық сабақтарда қолдануға болады. Бұл ойын балалардың кеңістікте бағдарлау қабілетін жақсартып, есту арқылы әрекет ету дағдыларын дамытады. Ойынның барысында балалар бір-бірімен жұмыс істеуді үйреніп, командалық ынтымақтастықты нығайтады. Сонымен қатар, ойнау кезінде зейін қою мен есту қабілетінің маңыздылығын түсіндіруге болады. Мұғалім балалардың оқу процесіне қызығушылығын арттырып, ойынның маңыздылығын түсіндіреді.

Қорытынды:

Ұлттық ойындар – халықтың мәдени мұрасының маңызды бөлігі. Олар тек көңіл көтеру құралы ғана емес, сонымен қатар жас ұрпақты тәрбиелеудің, олардың дене шынығыын жақсартудың, ақыл-ойын дамытудың тиімді тәсілі болып табылады.

Оқу-тәрбие үдерісіндегі ұлттық ойындардың рөлі ерекше маңызды.

Ұлттық ойындар дене шынықтыруды, қозғалыс дағдыларын жетілдіруге арналған. Олар балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын нығайтуға, күш-қуатын арттыруға көмектеседі. Мысалы, "Тоғызқұмалақ", "Қазақша күрес", "Арқан тартыс" сияқты ойындар физикалық белсенділікті арттырып, балалардың бойында шыдамдылық пен төзімділік қалыптастырады.

Ұлттық ойындар топтық немесе командалық сипатқа ие болуы мүмкін, бұл балалар мен жастарға ортақ мақсатқа ұмтылу, бір-бірімен ынтымақтаса жұмыс істеу, сыйластық пен жауапкершілік сезімін дамытуға көмектеседі. Ойнау барысында балалар бір-бірімен қарым-қатынас жасап, әлеуметтік дағдыларды игереді.

Кейбір ұлттық ойындар логикалық ойлауды талап етеді, бұл балалардың интеллектін дамытады. Мысалы, "Алтыбақан", "Тоғызқұмалақ" сияқты ойындар, балалардың ойлау қабілетін, ептілігін, стратегия құра білу дағдыларын жетілдіреді. Сонымен қатар, ұлттық ойындар шығармашылықты дамытуға, шешім қабылдауды жақсартуға көмектеседі.

Ұлттық ойындарда әділдік, өзара көмек, құрмет көрсету, шыдамдылық сияқты адамгершілік құндылықтар үлкен мәнге ие. Балалар мен жастар осы құндылықтарды ойын барысында үйреніп, өмірде қолдануға дағдыланады. Бұл, өз кезегінде, олардың тәрбие алуына, қоғамда дұрыс қарым-қатынас орнатуына әсер етеді.

Ұлттық ойындар арқылы балалар қазақ халқының мәдениетін, дәстүрлерін, тарихын тереңірек түсінеді. Бұл ойындар арқылы ұрпақтар арасында мәдени байланысты сақтау және ұлттық бірегейлікті нығайту мүмкіндігі туады. Сонымен қатар, ұлттық ойындар мектептерде, балабақшаларда және басқа да оқу орындарында мәдени құндылықтарды насихаттауға ықпал етеді.

Ұлттық ойындар оқу-тәрбие үдерісін қызықты етіп, балалардың оқу мотивациясын арттырады. Олар ойын арқылы білім алады, өздеріне жаңа дағдылар үйренеді. Ұлттық ойындарды оқу үдерісіне енгізу, балалардың оқуға деген ынтасын арттырып, қиын тапсырмаларды жеңіл әрі қызықты етіп орындауға мүмкіндік береді.

Ұлттық ойындар балалардың эмоциялық жағдайын жақсартады, оларды қуантады және психологиялық тұрғыдан демалдырады. Бұл, өз кезегінде, оқу-тәрбие процесіндегі стресс деңгейін төмендетеді және балалардың оқу процесіне көбірек көңіл бөлуіне ықпал етеді.

Ұлттық ойындар жинағының құрамындағы ойындар тек дене шынықтыруды ғана емес, балалардың ойлау қабілетін, зейінін, әлеуметтік дағдыларын дамытуға көмектеседі. Бұл ойындар сабақта балаларды қызықтырып, олардың физикалық және психологиялық дамуына оң әсер етеді.

Қазіргі таңда ұлттық ойындарды жаңғырту мен дамыту маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Олар мектеп бағдарламаларына енгізіліп, спорттық жарыстар мен мәдени шараларда кеңінен қолданылады. Бұл ұлттық бірегейлікті сақтауға, жастардың қызығушылығын арттыруға және ұлттық ойындарды әлемдік деңгейде насихаттауға септігін тигізеді.

Қорыта келе, ұлттық ойындар – халқымыздың рухани қазынасы. Оларды сақтап, келер ұрпаққа жеткізу – әрбіріміздің міндетіміз. Ұлттық ойындарды дәріптеу арқылы біз мәдениетімізді жаңғыртып, ұлттық рухымызды нығайта аламыз.

4. ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Төтенаев, Б. "Қазақтың дәстүрлі ойындары" – Алматы: Өнер, 2002.
2. Ыбырайымов, Қ. "Ұлттық ойындар – тәрбие құралы" – Астана: Фолиант, 2010.
3. Базарбекова, З. "Қазақ халқының ойын мәдениеті" – Алматы: ҚазҰУ баспасы, 2015.
4. Сейітқасымов, Ә. "Қазақтың ұлттық спорт түрлері" – Алматы: Санат, 2008.
5. Қазақ энциклопедиясы. "Ұлттық ойындар" – Алматы: Қазақ энциклопедиясы баспасы, 2013.
6. Интернет ресурстары:
  - www.elorda.info – Ұлттық ойындар туралы мақалалар
  - www.sport.gov.kz – ҚР Спорт және дене шынықтыру істері комитетінің ресми сайты
  - www.kazmuseum.kz – Қазақтың дәстүрлі мәдениеті мен мұрасы жөніндегі материалдар